

ਸੁਧੀਰ ਮਿੱਤਲ ਜੇ.

ਰੋਹਿਤ ਕਪੂਰ - ਪਟੀਸ਼ਨਰ

ਬਨਾਮ

**ਸੈਂਟਰਲ ਬੋਰਡ ਆਫ ਸੈਕੰਡਰੀ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਅਤੇ
ਹੋਰ— ਉੱਤਰਦਾਤਾ**

2021 ਦਾ CWP ਨੰ.18881

12 ਨਵੰਬਰ, 2021

ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ, 1950—ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਉਪ-ਕਾਨੂੰਨ, 1995— ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਮੁਫਤ ਅਤੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਐਕਟ, 2009— SS.3(2), 3(4), 12(1)(c), 12(2), 13 (1), 13(2), 14(1) ਅਤੇ 14(2)-ਅਪਗੰਤਾ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਐਕਟ, 1995-S.2-11 ਵੀਂ ਜਮਾਤ ਵਿੱਚ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦਾ ਦਾਖਲਾ ਪਿਛਲੇ ਸਕੂਲ-ਉਸ ਦੀ ਜਮਾਤ ਦੇ ਮਾਈਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸੀ। X ਸਕੂਲ ਨੂੰ ਸੀ.ਬੀ.ਐੱਸ.ਈ. ਦੁਆਰਾ ਮਾਨਤਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ-ਉਸਨੇ 11 ਵੀਂ ਜਮਾਤ ਪਾਸ ਕੀਤੀ ਅਤੇ 12 ਵੀਂ ਜਮਾਤ ਤੱਕ ਪੜ੍ਹਾਈ ਜਾਰੀ ਰੱਖੀ-ਬਾਰੂਵੀਂ ਜਮਾਤ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਅਯੋਗ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ-ਹੋਲਡ, ਇਹ ਮੌਜੂਦਾ ਸਕੂਲ ਲਈ 11 ਵੀਂ ਜਮਾਤ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਰੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਤਸਦੀਕ ਕਰਨ ਲਈ ਹੈ- ਨੁਕਸ ਹੈ ਸਕੂਲ ਅਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ—ਰਿੱਟ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੈ।

ਮੰਨਿਆ, ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਕੋਈ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੇ ਗ੍ਰਾਮੀਣ ਮੁਕਤ ਵਿੱਦਿਆਲਈ ਸਿੱਖਿਆ ਸੰਸਥਾਨ ਤੋਂ ਆਪਣੀ ਜਮਾਤ ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਪਾਸ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਕਤ ਬੋਰਡ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 3-ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ 11 ਵੀਂ ਜਮਾਤ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲਾ ਲਿਆ। ਉਹ ਦੋ ਸਾਲ ਤੱਕ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਦਾ ਰਿਹਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਸਨੇ ਬਾਰੂਵੀਂ ਜਮਾਤ ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ। ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਗ੍ਰਾਮੀਣ ਮੁਕਤ ਵਿਦਿਆਲਯ ਸਿੱਖਿਆ ਸੰਸਥਾਨ ਨੂੰ ਸੀਬੀਐਸਈ ਦੁਆਰਾ ਮਾਨਤਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਇਹ ਵੀ ਵਿਵਾਦਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਮੌਜੂਦਾ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਕਿਸੇ ਰਾਹਤ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ।

(ਪੈਰਾ ੭)

ਅੱਗੋਂ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਹ ਜਮਾਤ-11 ਵਿੱਚ ਦਾਖਲਾ ਲੈਂਦੀ ਸੀ, ਤਾਂ ਇਹ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਅਤੇ 2 ਦੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਸੀ। ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੁੰਦਾ, ਤਾਂ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 3-ਸਕੂਲ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦਾਖਲਾ ਲੈਣ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਦਾਖਲੇ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਦੀ ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਅਤੇ 2 ਨੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਲਈ ਨੁਕਸਾਨਦੇਹ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਅਯੋਗ ਠਹਿਰਾਇਆ ਹੈ। ਗਲਤ ਬਿਆਨੀ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਵੀ ਮਨਜ਼ੂਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਸਭ ਜਾਣਦੇ ਹਨ

ਕਿ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਭਰਨ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰੋਫਾਰਮੇ ਛਾਪੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ

ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਸਬੰਧਤ ਸੰਸਥਾ ਵਿੱਚ ਪੂਰਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਦਸਤਖਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਕਸੂਰ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜਵਾਬਦਾਇਕ ਨੰਬਰ 3 ਸਕੂਲ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਸੀ

(ਪੈਰਾ 11)

ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਵੱਲੋਂ ਐਡਵੋਕੇਟ ਪ੍ਰਣਵ ਹਾਂਡਾ ।

ਕੰਨਨ ਮਲਿਕ, ਐਡਵੋਕੇਟ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਅਤੇ 2 ਲਈ।

ਸੂਧੀਰ ਮਿੱਤਲ, ਜੇ.

(1) ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੇ 2021 ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ 12 ਵੀਂ ਜਮਾਤ ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜਦੋਂ ਨਤੀਜਾ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਕੋਈ ਅੰਕ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਉਸ ਨੂੰ 'ਯੋਗ ਨਹੀਂ' ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਕਾਰਨ ਮੌਜੂਦਾ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

(2) ਬਾਰੂਵੀਂ ਜਮਾਤ ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 3-ਸਕੂਲ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਵਜੋਂ ਲਈ ਸੀ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲਾ ਲੈਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਉਸਨੇ ਜੁਲਾਈ 2018 ਵਿੱਚ ਗ੍ਰਾਮੀਣ ਮੁਕਤ ਵਿਦਿਆਲਈ ਸਿੱਖਿਆ ਸੰਸਥਾਨ ਦੇ ਲੁਧਿਆਣਾ ਕੇਂਦਰ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਦਸਵੀਂ ਜਮਾਤ ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦਿੱਤੀ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦਾ ਦਸਵੀਂ ਜਮਾਤ ਦਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਮਿਤੀ 20.09.2018 ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਅਨੁਸੂਚੀ P-1 ਦੇ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਰਿਕਾਰਡ. ਮਾਈਗ੍ਰੇਸ਼ਨ-ਕਮ-ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ (ਅਨੇਕਚਰ ਪੀ-2 ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਕਲ ਨਾਲ ਨੱਥੀ ਕੀਤੀ ਗਈ) ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੇ 2019 ਵਿੱਚ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 3-ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਕਲਾਸ-11 ਵਿੱਚ ਦਾਖਲਾ ਲਿਆ। ਉਸਨੇ 11 ਵੀਂ ਜਮਾਤ ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਪਾਸ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਤਰੱਕੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਸਾਲ 2020 ਵਿੱਚ 12 ਵੀਂ ਜਮਾਤ। ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਬਾਰੂਵੀਂ ਜਮਾਤ ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦੇਣ ਲਈ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਫਾਰਮ ਭਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਰੋਲ ਨੰਬਰ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰੈਕਟੀਕਲ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਲਈ ਗਈ ਸੀ ਪਰ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਯੋਗ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਨਤੀਜਾ ਘੋਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

(3) ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਅਤੇ 2 ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਦਾਇਰ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੇ ਜਿਸ ਬੋਰਡ ਤੋਂ ਆਪਣੀ ਜਮਾਤ-10 ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਪਾਸ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਉਹ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਬੋਰਡ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ 11 ਵੀਂ ਜਮਾਤ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲੇ ਲਈ ਅਯੋਗ ਸੀ। ਅਜਿਹਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉਹ ਬਾਰੂਵੀਂ ਜਮਾਤ ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਗਲਤ ਬਿਆਨੀ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਸੀ। ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਦੇ ਨਾਲ ਅਨੁਬੰਧ R-1/3 ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੇ ਨੈਸ਼ਨਲ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਆਫ ਓਪਨ ਸਕੂਲਿੰਗ (NIOS) ਤੋਂ ਆਪਣੀ ਕਲਾਸ-10 ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਪਾਸ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਕਤ ਸੂਚੀ 'ਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਉਸ ਦੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਦੇ ਵੀ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਰੋਲ ਨੰਬਰ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਨਤੀਜਾ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮੇਂ, ਸਾਰੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਇਹ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਕਿ

EDUCATION AND OTHERS (*Sudhir Mittal, J.*)
ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਉਸ ਬੋਰਡ ਤੋਂ ਆਪਣੀ ਦਸਵੀਂ ਜਮਾਤ ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਪਾਸ ਕੀਤੀ ਸੀ ਜੋ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਉਸ ਨੂੰ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

(4) ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 3-ਸਕੂਲ ਸੇਵਾ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਹੈ।

(5) ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੇ ਗ੍ਰਾਮੀਣ ਮੁਕਤ ਵਿਦਿਆਲਿਆ ਸਿੱਖਿਆ ਸੰਸਥਾਨ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ 11 ਵੀਂ ਜਮਾਤ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲਾ ਲਿਆ ਸੀ। ਉਕਤ ਬੋਰਡ ਵੱਲੋਂ ਮਾਈਗ੍ਰੇਸ਼ਨ-ਕਮ- ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਵੀ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਸਾਲਾਂ ਤੱਕ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 3-ਸਕੂਲ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਵਜੋਂ ਜਾਰੀ ਰਿਹਾ ਪਰ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਦੁਆਰਾ ਕਦੇ ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ 'ਤੇ ਉਸਦੇ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਦੁਆਰਾ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 3-ਸਕੂਲ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਹਸਤਾਖਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਉਹਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੋਈ ਗਲਤ ਬਿਆਨੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇੱਕ ਪ੍ਰਿੰਟਡ ਕਾਪੀ ਹਸਤਾਖਰ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਕੋਈ ਤੱਥ ਛੁਪਾਏ ਨਹੀਂ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਕੋਈ ਗਲਤ ਬਿਆਨੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਅਯੋਗ ਕਰਾਰ ਦੇਣਾ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਰਿਲਾਇੰਸ **ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਗਿਆਨੀ ਜੈਲ ਸਿੰਘ ਕਾਲਜ ਆਫ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਐਂਡ ਟੈਕਨਾਲੋਜੀ** 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

(6) ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਅਤੇ 2 ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਉਪ-ਨਿਯਮਾਂ, 1995 (ਜਨਵਰੀ 2013 ਤੱਕ ਅੱਪਡੇਟ ਕੀਤੇ ਗਏ) ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਪ-ਨਿਯਮਾਂ ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਅਨੁਸੂਚੀ ਆਰ-1/ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਨੱਥੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। 1, 'ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਬੋਰਡ' ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ CBSE ਅਤੇ/ਜਾਂ ਕੇਂਦਰ/ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸਿੱਖਿਆ ਬੋਰਡ। ਇਹ ਕਲਾਜ਼ 2(xii) ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ 'ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਬੋਰਡ' ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਕਲਾਜ਼ 7.4(ਬੀ) ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਸਿਰਫ ਤਾਂ ਹੀ ਜਮਾਤ-11 ਵਿੱਚ ਦਾਖਲੇ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ ਜੇਕਰ ਉਸ ਨੇ ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਕਿਸੇ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਬੋਰਡ ਦੁਆਰਾ ਆਯੋਜਿਤ ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਕੂਲ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਪਾਸ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਬੋਰਡਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਸੂਚੀ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਦੇ ਨਾਲ ਅਨੁਸੂਚੀ ਆਰ-1/2 ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਨੱਥੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰਾਮੀਣ ਮੁਕਤ ਵਿਦਿਆਲਈ ਸਿੱਖਿਆ ਸੰਸਥਾਨ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਗਿਆਰਵੀਂ ਜਮਾਤ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲਾ ਲੈਣ ਦਾ ਵੀ ਹੱਕ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਕਲਾਜ਼ 10.1 (a)(iii) ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜਿਸਨੇ 'ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਬੋਰਡ' ਤੋਂ ਆਪਣੀ ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਕੂਲ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਪਾਸ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਉਹ ਬਾਰ੍ਹਵੀਂ ਜਮਾਤ ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦੇਣ ਦੇ ਯੋਗ ਸੀ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਅਜਿਹਾ ਨਾ ਕਰਨ ਕਰਕੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਗਲਤ ਬਿਆਨੀ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਨੁਸੂਚੀ R/3 ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ NIOS ਤੋਂ ਆਪਣੀ ਕਲਾਸ-10 ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਪਾਸ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਉਹ ਕਿਸੇ ਰਾਹਤ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।

(7) ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਕੋਈ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੇ ਗ੍ਰਾਮੀਣ ਮੁਕਤ ਵਿਦਿਆਲਯ ਸਿੱਖਿਆ ਸੰਸਥਾਨ ਤੋਂ ਆਪਣੀ ਦਸਵੀਂ ਜਮਾਤ ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਪਾਸ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 3-ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਗਿਆਰ੍ਹਵੀਂ ਜਮਾਤ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲਾ ਲਿਆ।

ਉਕਤ ਬੋਰਡ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਉਹ ਦੋ ਸਾਲ ਤੱਕ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਦਾ ਰਿਹਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਸਨੇ ਬਾਰ੍ਹਵੀਂ ਜਮਾਤ ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ। ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਗ੍ਰਾਮੀਣ ਮੁਕਤ ਵਿਦਿਆਲਯ ਸਿੱਖਿਆ ਸੰਸਥਾਨ ਨੂੰ ਸੀਬੀਐਸਈ ਦੁਆਰਾ ਮਾਨਤਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਇਹ ਵੀ ਵਿਵਾਦਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਮੌਜੂਦਾ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਕਿਸੇ ਰਾਹਤ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ।

(8) ਦਾਖਲੇ ਦੀਆਂ ਆਮ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਲਾਜ਼ 2(xvi) ਅਤੇ ਕਲਾਜ਼ 6.1 ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਕੂਲ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਮੁੱਦੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਢੁਕਵੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਹੇਠਾਂ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ:-

ਧਾਰਾ 2 (xvi)

'ਸਕੂਲ' ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਕੇਂਦਰੀ ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਬੋਰਡ ਨਾਲ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸਕੂਲ।

ਧਾਰਾ 6.1

(a) ਇੱਕ 'ਸਕੂਲ' ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਮਾਤ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲਾ ਲੈਣ ਵਾਲਾ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਸਿਰਫ਼ ਉਸ ਜਮਾਤ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲੇ ਲਈ ਯੋਗ ਹੋਵੇਗਾ ਜੇਕਰ ਉਹ:

(i) ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਇਸ ਬੋਰਡ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਬੋਰਡ ਦੁਆਰਾ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਜਾਂ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹ ਰਿਹਾ ਹੈ;

(ii) ਯੋਗਤਾ ਜਾਂ ਬਰਾਬਰ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਪਾਸ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਸਨੂੰ ਉਸ ਕਲਾਸ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲੇ ਲਈ ਯੋਗ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ;

(iii) ਰਾਜ/ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਉਮਰ ਸੀਮਾਵਾਂ (ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਅਤੇ ਅਧਿਕਤਮ) ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਸਕੂਲ ਸਥਿਤ ਹੈ;

(iv) ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ:

a) ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਮੁਖੀ ਦੁਆਰਾ ਹਸਤਾਖਰ ਕੀਤੇ ਸਕੂਲ ਛੱਡਣ ਦਾ ਪ੍ਰਮਾਣ-ਪੱਤਰ/ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ, ਇਹਨਾਂ ਉਪ-ਨਿਯਮਾਂ ਵਿੱਚ ਪਿਛਲੀ ਵਾਰ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਏ ਅਤੇ ਜਵਾਬੀ ਹਸਤਾਖਰ ਕੀਤੇ, ਜੇਕਰ ਕਿਤੇ ਹੋਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋਵੇ;

b) ਉਸ ਦੇ ਯੋਗਤਾ ਜਾਂ ਬਰਾਬਰ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਪਾਸ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਦਸਤਾਵੇਜ਼; ਅਤੇ

*c) ਮੁਢਲੀ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲੇ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ, ਬੱਚੇ ਦੀ ਉਮਰ ਜਨਮ, ਮੌਤ ਅਤੇ ਵਿਆਹ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਐਕਟ, 1886 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ

ਗਏ ਜਨਮ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਜਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਹੋਰ ਦਸਤਾਵੇਜ਼, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਧਾਰਾ 14(1) ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ

ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਮੁਫਤ ਅਤੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸਿੱਖਿਆ ਐਕਟ, 2009।

**d) ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਮੁਫਤ ਅਤੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸਿੱਖਿਆ ਐਕਟ, 2009 ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 14(2) ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਅਨੁਸਾਰ ਉਮਰ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲੇ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

**b) ਅਪੰਗਤਾ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਬੱਚੇ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ (ਬਰਾਬਰ ਮੌਕੇ, ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਪੂਰੀ ਭਾਗੀਦਾਰੀ) ਐਕਟ, 1995 ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 2 ਦੇ ਕਲਾਜ਼ (i) ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਨੂੰ ਮੁਫਤ ਅਤੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਮੁਢਲੀ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਉਪਰੋਕਤ ਐਕਟ ਦੇ ਚੈਪਟਰ V ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਮੁਫਤ ਅਤੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸਿੱਖਿਆ ਐਕਟ, 2009 ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 3(2) ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

**c) ਜਿੱਥੇ ਛੇ ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਉਮਰ ਦੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਭਾਵੇਂ ਦਾਖਲਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ, ਆਪਣੀ ਮੁਢਲੀ ਸਿੱਖਿਆ ਪੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਿਆ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਉਮਰ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਕਲਾਸ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਬਸ਼ਰਤ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਕਿਸੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਉਮਰ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਕਲਾਸ ਵਿੱਚ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਾਖਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ, ਉਸ ਨੂੰ, ਦੂਜਿਆਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋਣ ਲਈ, ਅਜਿਹੇ ਢੰਗ ਨਾਲ, ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਿਖਲਾਈ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੋਵੇਗਾ। - ਸੀਮਾਵਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਬਸ਼ਰਤ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੁਢਲੀ ਸਿੱਖਿਆ ਲਈ ਦਾਖਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਬੱਚਾ 14 ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਵੀ ਮੁਢਲੀ ਸਿੱਖਿਆ ਪੂਰੀ ਹੋਣ ਤੱਕ ਮੁਫਤ ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੁਫਤ ਅਤੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸਿੱਖਿਆ ਐਕਟ, 2009 ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਧਾਰਾ 3(4) ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

*d) (i) ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ, ਸੈਕਸ਼ਨ 2 ਦੇ ਉਪ-ਧਾਰਾਵਾਂ (iii) ਅਤੇ (iv) ਉਪ-ਧਾਰਾਵਾਂ (n) ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਸਕੂਲ ਨੂੰ ਕਲਾਸ I ਵਿੱਚ ਦਾਖਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਤਾਕਤ ਦੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਮੁਫਤ ਅਤੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸਿੱਖਿਆ ਐਕਟ, 2009 ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ, ਉਸ ਜਮਾਤ ਦੇ, ਕਮਜ਼ੋਰ ਤਬਕੇ ਅਤੇ ਗੁਆਂਢ ਵਿੱਚ ਪਛੜੇ ਸਮੂਹ ਦੇ ਬੱਚੇ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋਣ ਤੱਕ ਮੁਫਤ ਅਤੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਮੁਢਲੀ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਅੱਗੇ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਇੱਕ ਸਕੂਲ ਧਾਰਾ ਵਿੱਚ ਨਿਰਦਿਸ਼ਟ ਹੈ

(n) ਦੀ ਧਾਰਾ 2 ਪ੍ਰੀਸਕੂਲ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਉਪਬੰਧ

ਦੀ ਧਾਰਾ (c) ਅਜਿਹੀ ਪ੍ਰੀਸਕੂਲ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲੇ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇਵੇਗੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਮੁਫਤ ਅਤੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸਿੱਖਿਆ ਐਕਟ, 2009 ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 12(1)(c) ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

(11) ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੀ ਧਾਰਾ (ਸੀ) ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਅਨੁਸਾਰ ਮੁਫਤ ਅਤੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਮੁਢਲੀ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 2 ਦੀ ਧਾਰਾ (ਐਨ) ਦੇ ਉਪ-ਧਾਰਾ (iv) ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਸਕੂਲ ਨੂੰ ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਕੀਤੇ ਗਏ ਖਰਚਿਆਂ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਪ੍ਰਤੀ-ਬੱਚਾ-ਖਰਚਾ, ਜਾਂ ਬੱਚੇ ਤੋਂ ਵਸੂਲੀ ਗਈ ਅਸਲ ਰਕਮ, ਜੋ ਵੀ ਘੱਟ ਹੋਵੇ, ਅਜਿਹੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਸੈਕਸ਼ਨ 2 ਦੀ ਧਾਰਾ (n) ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (i) ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਸਕੂਲ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪ੍ਰਤੀ ਬੱਚੇ-ਖਰਚੇ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ।

ਬਸ਼ਰਤਏ ਅੱਗੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਅਜਿਹਾ ਸਕੂਲ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜ਼ਮੀਨ, ਇਮਾਰਤ, ਸਾਜ਼ੋ-ਸਾਮਾਨ ਜਾਂ ਹੋਰ ਸਹੂਲਤਾਂ, ਮੁਫਤ ਜਾਂ ਰਿਆਇਤੀ ਦਰਾਂ 'ਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਗਿਣਤੀ ਨੂੰ ਮੁਫਤ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ, ਅਜਿਹਾ ਸਕੂਲ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ। ਮੁਫਤ ਅਤੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸਿੱਖਿਆ ਐਕਟ, 2009 ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 12(2) ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਅਜਿਹੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਅਦਾਇਗੀ ਲਈ ਹੱਦਦਾਰ ਹੋਵੇ।

* (e) ਕੋਈ ਵੀ ਸਕੂਲ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀ, ਕਿਸੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਦਾਖਲ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ, ਕੋਈ ਕੈਪੀਟੇਸ਼ਨ ਫੀਸ ਨਹੀਂ ਵਸੂਲੇਗਾ ਅਤੇ ਬੱਚੇ ਜਾਂ ਉਸਦੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਜਾਂ ਸਰਪ੍ਰਸਤ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਕ੍ਰੀਨਿੰਗ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਮੁਫਤ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਧਾਰਾ 13(1) ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਤੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸਿੱਖਿਆ ਐਕਟ, 2009।

ਕੋਈ ਵੀ ਸਕੂਲ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀ, ਜੇਕਰ ਉਪਰੋਕਤ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ -

(a) ਕੈਪੀਟੇਸ਼ਨ ਫੀਸ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੇ ਨਾਲ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਚਾਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕੈਪੀਟੇਸ਼ਨ ਫੀਸ ਦੇ ਦਸ ਗੁਣਾ ਤੱਕ ਵਧ ਸਕਦਾ ਹੈ

(b) ਕਿਸੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਸਕ੍ਰੀਨਿੰਗ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਅਧੀਨ, ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੇ ਨਾਲ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਹੋਵੇਗੀ ਜੋ ਪਹਿਲੀ ਉਲੰਘਣਾ ਲਈ 25 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਬਾਅਦ ਦੇ ਉਲੰਘਣਾ ਲਈ 50 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਤੱਕ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸੈਕਸ਼ਨ 13 (2) ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮੁਫਤ ਅਤੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸਿੱਖਿਆ ਐਕਟ, 2009 ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ)।

ਵਿਆਖਿਆ:

(a) ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਕਿਸੇ ਸੰਸਥਾ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਸ ਬੋਰਡ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਬੋਰਡ ਜਾਂ ਸਬੰਧਤ ਸਥਾਨ ਦੀ ਰਾਜ/ਯੂਟੀ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਨੂੰ "ਸਕੂਲ" ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਲਾਸ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਏ ਅਜਿਹੀ ਅਣ-ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ(ਆਂ) ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ।

(b) ਇਸ ਉਪ-ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ 'ਕੁਆਲੀਫਾਈੰਗ ਇਮਤਿਹਾਨ' ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਇੱਕ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਜਿਸ ਦਾ ਪਾਸ ਹੋਣਾ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਮਾਤ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲੇ ਲਈ ਯੋਗ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ; ਅਤੇ 'ਬਰਾਬਰ ਇਮਤਿਹਾਨ' ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਕਿਸੇ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਬੋਰਡ/ਭਾਰਤੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਜਾਂ ਅਜਿਹੇ ਬੋਰਡ/ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੁਆਰਾ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਜਾਂ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸੰਸਥਾ ਦੁਆਰਾ ਕਰਵਾਈ ਗਈ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਬੋਰਡ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਬੋਰਡ ਦੁਆਰਾ ਆਯੋਜਿਤ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਦੁਆਰਾ ਕਰਵਾਈ ਗਈ ਸੰਬੰਧਿਤ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਇਸ ਬੋਰਡ ਦੁਆਰਾ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ। "ਸਕੂਲ" ਇਸ ਬੋਰਡ ਦੁਆਰਾ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ/ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ।"

(9) ਕਲਾਜ਼ 6.1(a)(i) ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ CBSE ਜਾਂ CBSE ਦੁਆਰਾ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਬੋਰਡ ਦੁਆਰਾ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਜਾਂ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹ ਰਿਹਾ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਹੀ CBSE ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲਾ ਲੈਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ।

(10) ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ (a) ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਖਾਸ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ CBSE ਦੁਆਰਾ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸੰਸਥਾ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹ ਰਹੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨੂੰ CBSE ਨਾਲ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

(11) ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਅਤੇ 2 ਲਈ ਇਹ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਕਰਨ ਜਦੋਂ ਉਸਨੇ ਕਲਾਸ-11 ਵਿੱਚ ਦਾਖਲਾ ਲਿਆ ਸੀ। ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੁੰਦਾ, ਤਾਂ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 3- ਸਕੂਲ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦਾਖਲਾ ਲੈਣ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਅਜਿਹਾ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਦਾਖਲੇ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਅਤੇ 2 ਨੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਲਈ ਨੁਕਸਾਨਦੇਹ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਗਲਤ ਬਿਆਨੀ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਵੀ ਮਨਜ਼ੂਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਸਭ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਭਰਨ ਸਮੇਂ, ਪ੍ਰਿੰਟ ਕੀਤੇ ਪ੍ਰੋਫਾਰਮੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਸਬੰਧਤ ਸੰਸਥਾ 'ਤੇ ਪੂਰਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਦਸਤਖਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਕਸੂਰ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜਵਾਬਦਾਇਕ ਨੰਬਰ 3 ਸਕੂਲ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਸ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਹੁੰਦੀ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆ ਰਹੀ। ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 1 ਅਤੇ 2 ਆਪਣੇ ਫਰਜ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਕੁਤਾਹੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ

ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਤਕਲੀਫ਼ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦਾ। **ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ** (ਸੁਪੈਰਾ) ਵਿੱਚ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮੁਆਫੀ ਅਤੇ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਨ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਮੌਜੂਦਾ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦੁਆਰਾ ਕੋਈ ਛੁਪਾਓ ਜਾਂ ਗਲਤ ਬਿਆਨੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਇਸ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

(12) ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੈ। ਅਨੁਸੂਚੀ P-6 ਜਿਸ ਤਹਿਤ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਯੋਗ ਨਾ ਹੋਣ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਘੋਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਵਾਬਦਾਤਾ ਨੰ. 1 ਅਤੇ 2- ਸੀਬੀਐਸਈ ਨੂੰ ਇਸ ਫੈਸਲੇ/ਆਰਡਰ ਦੀ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਕਾਪੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਚਾਰ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਪਾਇਲ ਮਹਿਤਾ ਨੇ ਡਾ

ਡਿਸਕਲੇਮਰ-ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣਾ ਕੇਵਲ ਮੁੱਕਦੇਬਾਜ਼ਾ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਪ੍ਰਭਾਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ